

**НАУЧНО-НАСТАВНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ
ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БАЊОЈ ЛУЦИ**

**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА
ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10), Научно-наставно веће Филозофског факултета у Бањој Луци, на седници одржаној 26. 01. 2012. године, бр. 107-3/12, именовало је Комисију за оцену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације под називом: „**Национално–политички развој Босне и Херцеговине у посљедњем вијеку турске владавине (1800-1878)**“, кандидата Мр Братислава Теиновића у следећем саставу:

1. **Др Ђорђе Микић**, редовни професор на Филозофском факултету у Бањој Луци, ужа научна област: *Национална историја новог (XIX) века*, председник,
2. **Др Сузана Рајић**, ванредни професор на Филозофском факултету у Београду, ужа научна област: *Национална историја новог (XIX) века*, члан,
3. **Др Милош Ковић**, доцент на Филозофском факултету у Београду, ужа научна област: *Опита историја новог (XIX) века*, члан,
4. **Др Милош Јагодић**, доцент на Филозофском факултету у Београду, ужа научна област: *Национална историја новог (XIX) века*, члан.

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

- **Ментор, звање, институција у којој је стекао највиша звања, ужа научна област:**

Проф. др Ђорђе Микић, редовни професор на Филозофском факултету у Бањој Луци. За професора на Филозофском факултету у Бањој Луци изабран је 1995. године из уже научне области: *Национална историја новог (XIX) века*.

- **Остали чланови Комисије, звања и институције у којима су стекли највиша научна звања, ужа научна област:**

Др Сузана Рајић, ванредни професор на Филозофском факултету у Београду. На истом факултету изабрана је 2011. године за ванредног професора из уже научне области: *Национална историја новог (XIX) века*.

Др Милош Ковић, доцент на Филозофском факултету у Београду. На истом Факултету изабран је 2007. године за доцента из уже научне области: *Опита историја новог (XIX) века*.

Др Милош Јагодић, доцент на Филозофском факултету у Београду. На истом Факултету изабран је 2009. године за доцента из уже научне области: *Национална историја новог (XIX) века*.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Име и презиме:

Братислав Теиновић

Е-mail и контакт телефон:

b.teinovic@hotmail.com

051/438–782; 065/606–294

Датум и место рођења, животно искуство, брачно и породично стање, место пребивалишта:

Рођен је 7. фебруара 1975. године у Котор Варошу. У родном месту и у Бањој Луци завршио је основно и средње образовање. Учесник је Отаџбинског рата 1994-1995. године, као припадник Војне полиције Војске Републике Српске. Добровољни је давалац крви (1994.). Ожењен је Оливером (рођена Мајић, 1977.) са којом има двоје деце, сина Димитрија (2003.) и кћерку Магдалену (2012.). Живи и ради у Бањој Луци.

Образовање:

а) Основни студиј: Филозофски факултет, Одсек за историју, Бања Лука, 1996-2001. године. Дипломирао Националну историју новог (XIX) века 3. децембра 2001. године

б) Магистарски студиј: Филозофски факултет, Одсек за историју, област Национална историја новог (XIX) века, Бања Лука, 2003-2011. Магистрирао 5. октобра 2011. године (теза: *Велике силе и устанци у Босни и Херцеговини током XIX вијека*) на Филозофском факултету у Бањој Луци из уже научне области Национална историја новог (XIX) века

Радно искуство:

Запослен од 29. октобра 2002. године у Музеју Републике Српске на позицији кустоса-приправника (од 4. децембра 2003. године кустос-историчар, а од 10. марта 2010. године виши кустос-историчар) за историјске збирке из османско-турског периода (1527-1878). Звање кустос стекао у Народном музеју у Београду, а звање виши кустос пред Комисијом матичних музеја за стицање виших музејских звања у Босни и Херцеговини у Сарајеву.

Знање страног језика:

Служи се енглеским, њемачки и руским, као и другим словенским језицима.

Учешће у домаћим и међународним научним скуповима и семинарима:

- Б. Теиновић, *О тзв. „Турској Хрватској” (Босанска Крајина), канцеларијском термину хрватских политичара у XIX вијеку, у „Бањалучки новембарски сусрети”*—Култура и образовање—Детерминанте друштвеног прогреса (достигнућа, донети и перспективе), Филозофски факултет у Бањалуци, Универзитет у Бањалуци, Бањалука 3–4. децембар 2010.
- В. Теиновић, *Muzej Republike Srpske: Istorijaska zbirka, inovacije i transformacije (1930-2010)*, *Muzeji u regiji—inovacijom iz krize*, Konferencija nacioanlnih komiteta ICOM-a Bosna i Hercegovina—Srbija—Hrvatska, 12-14. listopad 2010, Muzej Hrvatskog zagorja, Zagreb 2010.
- В. Теиновић, *Trapistička opatija Marija Zvijezda u Banjaluci (1869-2010), izložba u Muzeju Republike Srpske 18. 06. 2009., predavanje u sklopu izložbe 140. obljetnica trapističke opatije Marije Zvijezde u Banjoj Luci*, Muzej Mimara, Zagreb (3. 3.–11. 4. 2010.), 24-25. оžјука 2010. године.
- В. Теиновић, *Trapisti u Banjoj Luci (1869-2009), muzejska izložba u Muzeju Republike Srpske*, Међународни зnanstveni skup Trapisti u Banjoj Luci—Europa u Bosni i Hercegovini, u povodu 140. obljetnice trapističke opatije Marija Zvijezda u Banjoj Luci i 100. obljetnice smrti njenog utemelјitelja o. Franza Pfannera, Banja Luka, 18–20. lipnja (juna) 2009. године.

Објављени стручни и научни радови, приређене библиографије:

Стручни радови:

- Б. Теиновић, *Заставе и грбови устаника током устанка у Босни 1875-1878*, Весник, бр. 37, год. LVI, часопис за историју, музеологију и уметност, Војни музеј, Београд 2010. (стр. 155-162)

- Б. Теиновић, *Историја од XVI до XIX вијека*, у: „Од Музеја Врбаске бановине до Музеја Републике Српске (1930–2010)”, монографија Музеја Републике Српске, Бања Лука 2010. (стр. 171-182)
- Б. Теиновић, *Историјат збирке хладног оружја из турског периода у Музеју Републике Српске, (са краћим биографским прилозима др Станка Сиелског и Хинка Ледерера)*, Гласник Удружења музејских радника Републике Српске, бр. 8, Бањалука 2010. (стр. 133-141)
- Б. Теиновић, *Боцарићеви портрети пуковника Ђоке Влајковића и генерала Милете Деспотовића*, Гласник Удружења музејских радника Републике Српске, бр. 7, Бањалука 2009. (стр. 113-117)
- Б. Теиновић, *Архивска грађа као музејски експонат*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, год. I, бр. 1, Бањалука 2009. (стр. 95-104)
- Б. Теиновић, *Наоружање устаника у Босни 1875-1878*, Весник, бр. 36, год. LV, часопис за историју, музеологију и уметност, Војни музеј, Београд 2009. (стр. 29-38)
- Б. Теиновић, *Хладно оружје из османско-турског периода у Музеју Републике Српске*, Бањалука 2008. (каталог музејске збирке, рецензент Бранка Милосављевић, музејски саветник Војног музеја у Београду) (187. страна)
- Б. Теиновић, *Музеологија и музеографија о устанку босанских Срба (1875-1878), прилог каталогу изложбе „Српски устанак у Босни 1875-1878.”*, Гласник Удружења музејских радника Републике Српске, бр. 6, Бањалука 2008. (стр. 37-52)
- Б. Теиновић, *Мачеви и пушке као дио наоружања далматинских ускока током млетачко-турских ратова у XVII вијеку*, II дио, Гласник Удружења музејских радника Републике Српске, бр. 4, Бањалука 2006. (стр. 125–139)
- Б. Теиновић, *Мачеви и пушке као дио наоружања далматинских ускока током млетачко-турских ратова у XVII вијеку*, I дио, Гласник Удружења музејских радника Републике Српске, бр. 3, Бањалука 2005. (стр. 131-147)
- Б. Теиновић, *Пушке острагуше из времена Босанског устанка (1875–1878) у Музеју Републике Српске*, Гласник Удружења музејских радника Републике Српске, бр. 2, Бањалука 2004. (стр. 136-147)

Научни радови:

- Б. Теиновић, „Турска Хрватска”, („*Lapsus calami*” у историји Босне и Херцеговине XIX вијека), у: Зборник радова са научног скупа „Култура и образовање-Детерминанте друштвеног прогреса (достигнућа, домети, перспективе)”, књига 11, Бањалука, 03-04. децембра 2010, Бањалука 2010. (стр. 235-252)
- Б. Теиновић, *Поп Василије–Вајан Ковачевић (1844-1896) и његово свједочанство из Српског устанка у Босни (1875-1878)*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, год. I, бр. 1, Бањалука 2009. (стр. 443-451)
- В. Теиновић, *Трапистићка опатија Марија Звјезда у Ванјалуци (1869-2009)*, Ванјалука 2009. (монографија самостана и црквене ризнице, рецензент: mons. mr. sci. Ivica Božinović, Ванјалучка бискупија) (113. страна)
- Б. Теиновић, *Гламоч у османско-турском периоду*, (стр. 145-175) у: „Гламоч кроз вијекове”, монографија (аутори: С. Арсенијевић, М. Ђукић, Г. Симоновић, Б. Теиновић, Ж. Савановић), Бањалука 2008. (214. страна)
- Б. Теиновић, „*Обраћање*” бањалучких трговаца од 7. (20.) јула 1873 год. босанском валији Мустафа Асим паши, Гласник Удружења музејских радника Републике Српске, бр. 6, Бањалука 2008. (стр. 105-112)
- Б. Теиновић, *Српски устанак у Босни 1875-1878. године (Serbian uprising in Bosnia 1875-1878)*, Бања Лука 2006. (монографија, упоредни текст на енглеском језику, рецензент: академик Милорад Екмечић, САНУ, Београд) (152. стране)

Библиографије:

- Б. Теиновић, *Важнија „домаћа” литература и историографија о устанку у Босни 1875-1878. године*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, год. II, бр. 2, Бањалука 2010. (стр. 601-614)

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

• Значај истраживања

Значај истраживања огледа се у чињеници што се докторска дисертације бави проучавањем процеса који је слабо истражен у нашој историографији. Током вишегодишњег проучавања прошлости Босне и Херцеговине у XIX веку, временом се јавила идеја о детаљнијем и свесрднијем проучавању националног и политичког развоја три босанско–херцеговачке верске групе, пре свега у сфери различитих политичких утицаја и стремљења. Почетак и крај трајања овог феномена, уједно су границе временског истраживања докторске дисертације, имајући пре свега у виду

чињеницу, да национална еманципација босанско–херцеговачког друштва има своје корене на почетку XIX века, а своје прве изданке у време Велике источне кризе 1875–1878. године. Српска национална и политичка свест развијала се код православник у Босни и Херцеговини током читавог XIX века са мањим и већим интензитетом под извесним утицајем Србије, док су се слични процеси у току политичког и националног развоја друга два народа, могли пратити спорадично и у доста мањој мери.

- **Преглед истраживања**

Заокупљеност историографије овом темом траје колико и процес националне, политичке, културне и социјалне еманципације троконфесионалног босанско-херцеговачког друштва. Кандидатово сусретање са, у историјској науци сличним и краћим застарелим расправама, од којих подсећамо на Ћоровићев *Национални развој Босне и Херцеговине до 1875. године*, представља изазов да се на темељу истраживања доступних архивских извора, поред оних објављених, из неколико институција у земљи (Сарајево) и у иностранству (Београд и Загреб), уз консултацију релевантне научне периодике и литературе, ова тема постави на научну основу и као таква представи јавности.

- **Радна хипотеза са циљем истраживања**

Радна хипотеза са циљем целолокупног истраживања полази, пре свега, од до сада у науци слабо доказаних принципа, који се у докторској дисертацији разрађују на доста широј основи. Необјављена архивска грађа (Архив Србије, Београд) указује да се национална свест код Срба у Босни и Херцеговини изграђивала, осим преко српских државних институција и преко њених тајних организација, удружења, као и преко буна и устанака. Кандидат исправно уочава да је поред Србије, други важан политички фактор у развијању српске националне и политичке свести код православних у Босни и Херцеговини, била руска државна политика, поготово након Кримског рата 1856. године и отварања конзулата у Сарајеву. Из истих или сличних извора, кандидат црпи и анализира податке како би приказао развој првог већег муслиманског покрета за аутономна права под вођством Хусеин-капетана Градашчевића. Борба за аутономију Босне (не и Херцеговине), кандидат сагледава са ширег аспекта, пре свега, посматрајући став суседних Аустрије и Србије.

Католици, као трећа и најмања верска група, у националном развоју заостаје за православнима и о њима је током читавог описаног времена бригу водила суседна Аустрија. Кандидат је хипотезу о „некроатизованим” (у то време) босанским католицима темељио не само на досадашњим научним истраживањима академика Милорада Екмечића, него и на својим личним запажањима и констатацијама. Извештачене теорије новијег датума о развијеној хрватској националној и политичкој свести код босанско-херцеговачких католика, кандидат оповргава на научно утемељеним доказима. Уколико је ње у то време и било, она је била развијена на ужем и локалном нивоу. Противстављање католика српској националној и политичкој идеји кандидат лако доказује, и оно није само локалног

значаја, већ дио свеопштег политичког курса Католичке цркве. Лугање домаћих муслимана између идеја интегралног османства (Омер-паша Латас), народног босанства (Хусеин-капетан Градашчевић) и локалног херцегованства (Али-паша Ризванбеговић) кандидат прати у континуитету кроз читав рад, и његово истраживање и закључци у већој мери не одударају о досадашњих научних теза о процесу развоја ове верске и етничке групе, већ их он само на јаснији начин тумачи и објашњава. Кандидат, такође, не одбацује ни савремену историографију бошњачких историчара и она је углавном новијег датума.

- **Материјал и метод рада**

Архивска грађа на којој кандидат изграђује своју дисертацију налази се у највећој мери у неколико архивских институција у Босни и Херцеговини (Сарајево), као и у Србији (Београд) и у Хрватској (Загреб). Реч је о разноврсној и бројној архивској грађи:

Архив Босне и Херцеговине, Сарајево (Лични и породични фондови породица: Будимлић из Сарајева 1719-1865, Тодоровић-Хаџиристић из Сарајева 1796-1908, Јелић из Сарајева 1797-1906, Тодоровић из Ливна 1812-1877, Фуфић из Травника 1822-1879; Збирке: микрофилмови: Архив Propaganda de fide Vatican 1622-1850; архивска грађа прикупљена из других архива: Ратни архив у Бечу, Стари војни списи 1834-1888, Травнички конзулат 1807-1845, Аустријски Генерални конзулат у Сарајеву 1850-1879). Хисторијски архив Сарајева (фондови неколико угледних босанско-херцеговачких породица: Ћурчић 1858-1934, Деспич 1804-1918, Хаџиристић 1816-1897, Јефтановић 1837-1924, Милаковић 1874-1921, Мусић-Зловић 1830-1862, Пиштељић 1838-1870, Радуловић 1832-1874, Стефановић 1836-1854, Тасовац 1860-1874, Велц 1844-1918, Varia 1834-1950). Архив Оријенталног института у Сарајеву (преведени списи за вријеме XIX вијека, до 1878.).

Архив Србије, Београд (Фонд Илије Гарашанина 1812-1874, Фонд Милутина Гарашанина 1843-1898, Фонд Поклона и откупа, Фон Лицеј 1838-1863, Фонд Министарства иностраних дела 1839-1918, Фонд Шабачке епархије 1839-1870, Фонд Књажевске канцеларије 1816-1839, Фонд Велике школе 1863-1905, Фонд Министарства просвете 1838-1915, Varia 1718-1978). Архив Историјског института САНУ, Београд (кореспонденција устаничких вођа из Босне и Херцеговине 1875-1878. са српским политичарима).

Хрватски државни архив, Загреб (Генерална команда за Хрватску и Славонију 1853, Фрањо Јелачић 1773-1824, Стари војни списи 1600-1882, Градишка граничарска пуковнија 1750-1873, Генерална команда за Хрватска и Славонију 1849-1875 и 1849-1882, Славонска генерална команда 1701-1848, Фонд Aufstand in Bosnien 1875-1878). Архив ХАЗУ, Загреб (фондови Ивана Кукуљевића Сакцинског, Ивана Мажуранића, Фрање Рачког, Тадије Смичиклиса и Ј. Ј. Штросмајера). Архив града Загреба (фондови Лазара Мамуле 1849-1865, Илије Гутеше 1854-1894, Алберт Нугент 1803-1880). Хрватски повијесни музеј, Загребу (архивска грађа из Босанског устанка 1875-1878.).

Осим необјављене грађе кандидат анализира и објављену архивску грађу из Бечког и Московског архива, коју су објавили историчари: Ф. Шишић, Б.

Гаврановић, Г. Шљиво, П. Митровић, Х. Крешевљаковић, М. Екмечић, И. Тепића, као и бројне дневне листове који су излазили у то вријеме и пратили дневно–политичке догађаје („Босна”, „Босански Вјесник”, „Босански Цвјетник”, „Народне новине”, „Царско - краљевске службене народне новине”, „Даница Илирска”, „Позор”, „Обзор”, „Народни лист”, „Србске новине”, „Напредак”, „Дневник”).

Метод рада израде докторске дисертације заснива се на методологији историјских истраживања, уобичајених у историјској науци, односно, на хеуристичком истраживању необјављених архивских извора, анализи, обради и тумачењу објављених историјских извора, мемоарске грађе и консултацији и тражењу ослоња у постојећој литератури и њеним достигнућима, односно њеном цитирању и навођењу, коју је кандидат прикупљао током свога десетогодишњег истраживања и проучавања историје Босне и Херцеговине у XIX вијеку .

- **Научни допринос истраживања**

Предложена тема, како у нашој а тако и у иностраној историјској науци, није у већим размерама истраживана. Већина историчара која се бавила проучавањем националног и политичког развитка Босне и Херцеговине прве половине XIX века, није никада дубље научно и шире синтетски радила на овој теми. Ово истраживање требало би да открије меродавна сведочанства о унутрашњим и спољним политичким збивањима, која су доприносила развоју националних идентитета три конфесионалне групе, као и да утврди чињенице о којима сведоче, да их вреднује и повеже, те да на основу њених податка изврши научно и критичко обелодањивање научној јавности.

3. ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

- **Кратка оцена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради докторске дисертације**

Из података наведених у биографији кандидата Мр Братислава Теиновића, види се да је кандидат успешно завршио магистарске студије на Филозофском факултету у Бањој Луци из области Националне историје XIX века. До сада је објавио већи број стручних и научних радова у стручним и научним историографским, архивистичким и музеолошким часописима у Босни и Херцеговини, Хрватској и Србији, учествовао на неколико стручних, као и на једном научном скупу. Кандидатови радови, углавном, третирају проблематику Босне и Херцеговине у XIX веку, и то њену прву половину (до 1878. године).

Комисија сматра да је кандидат научно и стручно квалификован, тј. способан, да приступи изради докторске дисертације на тему „**Национално–политички развој Босне и Херцеговине у посљедњем вијеку турске владавине (1800–1878)**”.

- **Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултата који се могу очекивати**

Разумљиво је да ће се рад заснивати на истраживачким методама уобичајеним у историјској науци. То се прије свега односи на проналажење архивске и библиотечке грађе, њено студирање као и коришћење релевантне историографске литературе.

Тешко је унапред претпоставити резултате докторске дисертације, осим очекивања да ће кандидат добијене резултате на основу истраживачке методологије уобичајене у историјској науци, на најбољи могући начин истражити, критички обрадити и презентовати широј научној јавности.

- **Мишљење о предложеној методи истраживања**

Приликом израде докторске дисертације кандидат ће углавном користити необјављену и објављену архивску грађу, дневнике, мемоаре, путописе, новине и часописе који су излазили у XIX веку, те релевантну историографску литературу, а код израде рада примениће више метода, од којих ће, свакако, доминантан бити историјски.

Прва фаза истраживања усмерена је ка проучавању доступне литературе везане за ову проблематику. Друга фаза подразумева свеобухватно и детаљно сагледавање архивске документације и периодике. На крају, као што је и уобичајено, уследиће синтетичко уобличавање резултата истраживања.

Овакав метод рада сматрамо прихватљивим за израду предложене докторске дисертације.

- **Предлог са образложеном оценом о подобности теме**

Тема **„Национално–политички развој Босне и Херцеговине у посљедњем вијеку турске владавине (1800–1878)“** прецизно обухвата све аспекте једног веома значајног сегмента историје Босне и Херцеговине у првој половини XIX века, чији су хронолошки оквири јасно омеђени већ самим насловом.

Како ово питање у историјској науци није у довољној мери истражено, а поготово што о овој теми не постоји већи научни рад, нама као Комисији даје се за право да закључимо да је ово било јако осетљиво политичко питање како у далекој тако и у ближој националној прошлости. Поред овога, научно описивање овог процеса треба да путем прикупљања што обимније примарне грађе о историјском значају овог процеса омогући његово адекватно научно и критичко обелодањивање широј научној јавности, што би „скренуло“ пажњу широј научној јавности на „додирљивост“ ове теме и у ближој и даљој перспективи.

Узимајући у обзир све претходно наведено, предложену тему сматрамо у потпуности прихватљивом за истраживање и научно обелодањивање.

- **Предлог са образложеном оценом о подобности кандидата:**

Кандидат Мр Братислав Теиновић је са успехом завршио магистарске студије на Филозофском факултету у Бањој Луци. Интересовање за научни рад испољио је кроз низ радова објављених у еминентним часописима везаним за

историју, архивистику и музеологију у Босни и Херцеговини, Хрватској и Србији. Његови научни радови односе са на период прве половине XIX века (устанак у Босни 1875-78, историја католичке цркве, итд.), док се стручни радови односе, углавном, на збирке које кандидат као музејски кустос изучава радећи у Музеју Републике Српске. Поред наведеног, кандидат је након завршених магистарских студија учествовао и на неколико научних скупова, од којих се издвајају они на којима је био активно са својим предавањима у Загребу (Траписти у Бањалуци 1869-2009) и у Бањалуци („Турска Хрватска”, lapsus calami.).

Сагледавши све наведено, Комисија сматра да кандидат Мр Братислав Теиновић испуњава све научне и законске основе да приступи изради докторске дисертације под називом „**Национално–политички развој Босне и Херцеговине у посљедњем вијеку турске владавине (1800–1878)**”.

У Бањој Луци, 12. јуна 2012. године

КОМИСИЈА:

Проф. др Ђорђе Микић, председник
(Филозофски факултет у Бањој Луци)

Проф. др Сузана Рајић, члан
(Филозофски факултет у Београду)

Доц. др Милош Ковић, члан
(Филозофски факултет у Београду)

Доц. др Милош Јагодић, члан
(Филозофски факултет у Београду)
